

Redactioneel

Fin de siècle en fin de carrière

Op 31 december 999 werd overal in Europa met een bijna collectieve angst gewacht op het begin van het tweede millennium. Aangekondigd als een *annus terribilis* bleek het jaar 1000 toch niet de ondergang van de wereld in te luiden. Opgelucht kon men spotten met de doemdenkers die men de dag tevoren nog had geloofd. In plaats van het einde der tijden werd er gejubeld over het *annus mirabilis*, het mirakeljaar 1000. Sindsdien wordt op het einde van elke eeuw hetzelfde tragikomische scenario opgevoerd: na de wanhopige voorspelling van de ultieme catastrofe volgt het enthousiaste geloof in de nieuwe tijd. Wat we rond elke jaarwisseling in mineur doen, wordt op het einde van de eeuw een legendarisch en haast geritualiseerd cultuurgoed: het *fin de siècle*-verschijnsel (Vandereycken 1996).

Zulk fenomeen krijgt een extra dimensie met het bijna magische getal 2000 in het verschiet. En – let wel op de nuance in de betekenis – waar bevindt u zich nu: op de vooravond of op de drempel van het derde millennium? Hoe snel het naderbij komt, kunt u aflezen van de Génitron, de elektronische klok in het Parijse Centre Pompidou, die aangeeft hoeveel seconden er nog resten van de twintigste eeuw. Ook nu reflecteert het Janusgezicht van de nakende eeuwwisseling alternerend fatalisme en futurisme, apocalyps en climax. Maar tot aan de wende zal het cultuurpessimisme overheersen. Welke catastrofes staan ons te wachten: een nucleaire ramp, een broeikaseffect, een beurscrash, een aids-epidemie, een spiraal van terrorisme? En welke episodes sluiten we af? We hadden deze eeuw reeds het post-industrialisme, het post-modernisme en het post-feminisme. Of is het allemaal gewoon *post hoc* en *post factum*?

Hoe dan ook, het *fin de siècle* betekent een drukke, lucratieve tijd voor voorspellers, die gelukkig weten dat herhaling de dankbaarste bron van voorspelling is. Zoals onze natuur wordt bepaald door bioritmische cycli, lijkt de cultuur onderhevig aan de ritmiek van honderd

jaar. We veronderstellen dat in het einde van deze eeuw een echo weerklinkt van de vorige wende. De diagnose van het verleden stuurt onze prognose. We zoeken een patroon in de gebeurtenissen van zowat honderd jaar geleden, duwen de gevonden Janusvorm in het deeg van vandaag en bakken zo een nieuwe fin de siècle-koek. Maar psychiaters zouden moeten weten – vaak een praktijkles tot hun schade en schande – dat ze slechte voorspellers zijn. Laten we de 'helderziendheid' maar aan anderen over en prijzen ons gelukkig dat mensen onvoorspelbaar blijven. Wat zou het anders een saai scenario worden! Daarom deze geruststellende gedachte: 'De enige zekerheid is dat de toekomst ons allemaal zal verrassen' (Toffler, geciteerd in Paling 1996).

Met dit nummer – een beetje 'mijn' boeknummer – neem ik afscheid van dit redactiewerk: mijn fin de carrière in dit tijdschrift. Ik wilde niet wachten tot het nieuwe millennium om dan met een mooi getal (21 redactie jaren) af te ronden. In die vele jaren heb ik een omvangrijke bibliotheek aan nieuwe boeken de revue zien passeren. Anderen zullen nu voor u selecteren, lezen en recenseren. Voor mij was het een permanente bijscholing in geschiedenis: elk moment blijft ten dele een onvoltooid verleden tijd en elke nieuwe blik een stuk déjà vu.

Literatuur

Paling, K.M. (1996), *Het fin de siècle als uitdaging*. Ambo, Baarn.

Vandereycken, W. (1996), Seksuologie in het fin-de-siècle. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 20, 149-152.

W. Vandereycken